

Autor: Renata Flis

**Doradca metodyczny WE UMK, nauczyciel dyplomowany, oligofrenopedagog,
Trener w oświacie i w biznesie
SPWPPP Kraków**

DRAMA W TERAPII ZABURZEŃ

**Motto : Kiedy wędkarz idzie na rybę,
to bierze taką przynętę , która pasuje rybie
a nie wędkarzowi.**

A. Kamiński

Drama jest to metoda wszechstronnego , harmonijnego rozwoju osobowości, która dodatkowo może pomóc w prowadzeniu skutecznej terapii uczniów z zaburzonym zachowaniem. Rozwija zmysły, intelekt, wyobraźnię, poczucie własnego ciała i koncentrację. *Wczesna profilaktyka zagrożeń* prowadzona jest w szkołach przez nauczycieli wychowawców, którzy stosując techniki dramy uczą dzieci zrozumienia swoich odczuć i panowania nad własnymi emocjami, agresywnymi zachowaniami oraz skutecznego komunikowania się w różnych sytuacjach w celu zawierania zadawalających kontaktów z rówieśnikami i innymi ludźmi. Gry dramatyczne służą rozwojowi naturalnego dążenia do ekspresji, która z kolei sprzyja kształtowaniu się osobowości. Ma to olbrzymie znaczenie szczególnie w odniesieniu do uczniów niepełnosprawnych. „ Obowiązkiem nauczyciela jest bowiem nauczenie dziecka umiejętności rekompensujących niepełnosprawność”.¹ Dramowe zadania twórcze wzbogacają i udoskonalają mechanizmy obronne, wyrabiają pożądane cechy osobowościowe oraz pobudzają kształtowanie się i rozwijanie uzdolnień.

Rozważając znaczenie dramy w terapii zaburzeń pamiętajmy, że możemy nauczyć dziecko radzić sobie z samym sobą i właściwie funkcjonować w społeczeństwie realizując następujące cele :

- rozwijanie samodzielności w myśleniu, działaniu, kształtowaniu własnych postaw,
- przygotowanie ucznia do przyszłych, życiowych zadań, do przyszłego kreowania ról społecznych,

---

¹ B. Grochmal-Bach, *Wartość terapii kreatywnej w nowoczesnym podejściu do pedagogiki holistycznej*, „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny WSP w Krakowie” 1997, z.186, s.93

- poszerzenie wrażliwości emocjonalnej, rozwijanie wyobraźni, przewidywanie skutków własnych działań,
- rozumienie uczuć innych ludzi,
- motywowanie do działania,
- terapeutyczne – rola katartyczna :
  - utożsamianie się z przeżyciami innych ludzi,
  - zrozumienie własnych spraw, zdarzeń losowych w kontekście ogólnoludzkim (moje życie jest odzwierciedleniem rzeczywistości ogólnoludzkiej)

W tym przypadku „drama nie stanowi jedynie zabawowego dodatku do tradycyjnego programu nauczania (wychowania). Podejmowane w niej konkretne działania i jej ogólna filozofia tworzą odrębną pedagogikę, która jest alternatywnym podejściem do procesu uczenia się. Skuteczne działania dramowe wymagają nowego związku pomiędzy wiedzą, uczniem i nauczycielem, związku dopuszczającego więcej demokracji oraz odpowiedzialności i władzy ze strony ucznia. Kluczem do sukcesu dramy jest to, że uczenie się tą metodą obejmują działania emocjonalne, intelektualne , społeczne oraz aktywność fizyczną, a ponadto drama ma możliwość metamorfozy sprawiającej, że jej treść jest zawsze istotna dla uczestników”.² Działania dramowe przebiegają w ten sposób , że dziecko samo się uczy przeżywając konkretne sytuacje będąc „ w roli”, poszukuje coraz to nowych rozwiązań, uczy się współdziałać z zespołem – korzysta z doświadczeń innych i ma również szansę zaprezentować własne rozwiązania. Drama uczy przestrzegania ustalonych przez grupę lub prowadzącego reguł, świadomie dyscyplinuje . Metodę dramy wykorzystujemy, aby stymulować, syntetyzować i analizować kratywne doświadczenia wzrokowe, słuchowe i kinestetyczne w uczeniu się poprzez pracę z obrazem, poezją tekstem literackim lub własnym przeżyciem przekazany np. w scenie improwizowanej. Uczniowie uogólniają, przetwarzają je, a ponadto poddają krytycznej , wartościującej ocenie. Pod tym względem drama kształtuje kompetencje krytyczne uczniów w ujęciu socjologicznym . „ Obecność w dramie refleksji stanowi wręcz o jakości tej metody. Brak refleksji groziłby wyjałowieniem, pozbawiłby dramę jej tożsamości jako metody, techniki i strategii stałyby się zwykłą technologią, treningiem sprawności. Wprawdzie wszystko to

---

² J. Somers, *Drama jako pedagogika alternatywna*, fragment materiału z konferencji „Drama metoda edukacji XXI wieku”, Warszawa 19-21 marca 2004 r.

, co jest czynione , robiłoby się proste i oczywiste, ale zarazem stawało płytkie i powierzchowne”.³

Głównym sposobem pracy w dramie jest „bycie w roli”. Polega to na tym, że uczeń nie odgrywa jakiejś roli, lecz staje się tą postacią. Autonarracja to nie opowiadanie historii lecz bycie bohaterem tej historii, przeżywanie , pragnienie zmiany. Ma to olbrzymi wpływ na kształtowanie się tożsamości jednostki. Konstrukcja dramy musi opierać się na konflikcie. Schemat działań dramowych jest następujący :

NARRACJA – BOHATER – PRZEŻYCIA – ZDARZENIA – KOMPLIKACJE – PUNKT KULMINACYJNY

Wprowadzenie technik dramowych powinno następować stopniowo. Twórcy gier dramatycznych : L. Chancerel, B. Way i C. Desinan zaproponowali kolejność wprowadzania gier dramowych . Każdy z nich widział zastosowanie gier dramatycznych w innym kontekście. L. Chancerel stosował techniki dramowe w grupach pozaszkolnych typu harcerskiego. C. Desinan zintegrował gry dramatyczne z całością programu dydaktyczno-wychowawczego w szkole, natomiast B. Way rozpatrywał gry dramatyczne z psychologicznego i pedagogicznego punktu widzenia – analizował w jaki sposób służą one rozwojowi osobowości człowieka. Należy pamiętać ,że uczestnictwo w dramie jest dobrowolne – nie można dziecka zmuszać. Niektóre dzieci, szczególnie zahamowane długo pozostają obserwatorami dramy . Nie chcą uczestniczyć w rozbudowanej dramie, ale jeśli zastosujemy zabawy ruchowe , połączone z pantomimą lub śpiewem i towarzyszyć działaniom będzie radość i powszechna akceptacja to przyjdzie taki moment, że przełamią wewnętrzny opór i zaczną się bawić razem z innymi. Każde działanie dramowe należy również na końcu zanalizować. Uczniowie po wyjściu z roli mówią o swoich przeżyciach, uczuciach które towarzyszyły im w działaniu. Ważne jest, aby sytuacje improwizowane potrafili skonfrontować z rzeczywistością i w tej rzeczywistości odnaleźć siebie i swoje problemy. Może nauczą się zastosować w sytuacjach życiowych zaproponowane przez siebie czy grupę rozwiązania . Niestety nasze oddziaływanie jest ograniczone, gdyż nie mamy wpływu na środowisko wychowujące dziecko. Tylko dobrze pojęte partnerstwo edukacyjne obejmujące rodzinę, nauczycieli i środowisko lokalne daje szansę prowadzenia skutecznej terapii dziecka niepełnosprawnego.

---

³ A. Bargielska, *Znaczenie dramy w kształtowaniu się kompetencji krytycznych uczniów w klasie szkolnej*, fragment materiału z konferencji „Drama metoda edukacji XXI wieku”, Warszawa 19-21 marca 2004 r.

Pamiętajmy jednak słowa Jana Pawła II, że „dzieci są nadzieją, która rozkwita wciąż na nowo, projektem, który nieustannie się urzeczywistnia, przyszłością, która pozostaje zawsze otwarta. (...)